

РЕЦЕНЗИЯ

върху дисертационен труд за придобиване на образователна и научна степен „доктор” в област на висше образование 1. Педагогически науки, професионално направление 1.2. Педагогика (Образователен мениджмънт)

Автор на дисертационния труд: Елена Неарху Тукидиду

Тема на дисертационния труд: **„Ефективност на училището в кипърската образователна реалност: проучване на позициите на специалисти и потребители ”**

научен ръководител: проф. д-р Бончо Господинов

Рецензент: доктор Галин Борисов Цоков, професор в Пловдивския университет

1. Общо описание на представените материали

Със заповед РД 38-166/08.03.2017 г. на Ректора на Софийски университет „Св. Климент Охридски“ съм определен за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема **“Ефективност на училището в кипърската образователна реалност: проучване на позициите на специалисти и потребители ”** за придобиване на образователната и научна степен **‘доктор’** в област на висше образование 1. Педагогически науки; професионално направление: 1.2. Педагогика (Образователен мениджмънт). Автор на дисертационния труд е Елена Неарху Тукидиду – докторант към катедра “Дидактика” към Факултета по педагогика..

Представеният от докторантката комплект материали на хартиен носител е в съответствие със ЗРАС и Процедурните правила за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности на СУ, като включва всички необходими документи.

Дисертационният труд е разработен на 264 машинописни страници текст и 73 страници приложения. Авторката е използвала 414 литературни източника на латиница. В структурно отношение работата се състои от увод, седем глави и заключение. Приложени са 3 броя публикации.

2. Кратки биографични данни за докторанта

Докторантката Елена Неарху Тукидиду е родена през 1976 година. Завършва бакалавърска степен специалност *“Начална педагогика”* във Факултет по начална педагогика към Университета на Кипър през 1998 г. През 2006 г. придобива магистърска степен в университета на Бат, Великобритания, специалност *Образователен мениджмънт*.

Докторантката е специализирала в университета на Йенина, Гърция в областта на образователните науки. През 1999г. г-жа Тукидиду е назначена като постоянен учител в начално училище в Кипър. Нейният професионален опит е свързан и с изпълнение на административни и подпомагащи директора функции. Докторантката е член на Педагогическата асоциация на Кипър и кипърската научна асоциация за ИКТ и медия. Тя е участвала в шест научни конференции посветени на актуални проблемите на училищното образование и на други три има изнесени доклади.

3. Актуалност на тематиката и целесъобразност на поставените цели и задачи

Избраната от докторантката тема е актуална не само за педагогическата теория, но и за образователната практика. Това е така, защото проблемите, разработени в дисертацията, третира един особено актуален и важен за образователния мениджмънт и училищната практика въпрос – ефективността на образователната организация. Още повече, че изследването на г-жа Тукидиду е насочено към проучване на ефективността на училището от позициите на педагогическите специалисти и потребители, иновативен проблем, който е слабо изследван в българската педагогическа литература. В този смисъл разработената от докторантката тема е актуална и има своята научна стойност и в теоретичен и в научно-приложен план.

4. Познаване на проблема

Докторантката познава много добре състоянието на изследвания проблем в науката, оценява критично и творчески литературния материал и прави комплексен анализ на теоретичните постановки.

5. Методика на изследването

Избраната методика на изследване като цяло позволява да се постигне поставената цел и да се получи адекватен отговор на задачите, решавани в дисертационния труд.

6. Характеристика и оценка на дисертационния труд

В структурно отношение дисертационният труд се състои от увод, седем глави и заключение. В *УВОДА* авторката споделя мотивите, насочили я към избора на разработената тема, очертава аргументирано теоретическа и практическа значимост на

труда. Тук са формулирани обекта, предмета, целта, основните задачи и изследователски въпроси на изследването, които са адекватни на изследвания проблем.

В първа глава **ОБРАЗОВАТЕЛНАТА СИСТЕМА НА КИПЪР** се разглеждат някои характеристики на кипърската образователна система. Изяснени са спецификите на началното образование и ролята на директора в него. Анализира ни са и проблемите за подбор на училищните директори и системата за оценяване на учители в Кипър

Втора глава е озаглавена **ПРЕГЛЕД НА НАУЧНАТА ЛИТЕРАТУРА ПО ВЪПРОСА ЗА УЧИЛИЩНАТА ЕФЕКТИВНОСТ**. Тук са представени дефиниции за училищна ефективност, както и изследванията на училищната ефективност. Определени са и методите използвани за изследване на училищната ефективност. Отново тук е осъществен задълбочен анализ по отношение на моделите на училищна ефективност и ключовите характеристики на ефективните училища. Безспорен плюс на тази част от дисертацията е факта, че тук е осъществен и задълбочен теоретичен анализ по отношение връзката между лидерство и училищна ефективност, като е акцентирано върху модела на училищната ефективност, основан на множеството заинтересовани страни.

В трета глава **ДИЗАЙН И МЕТОДОЛОГИЯ НА ИЗСЛЕДВАНЕТО** последователно са описани целта и изследователските въпроси на изследването, видове изследователски подходи, изследователска извадка. Тук е представена и методологията на изследването, в която сполучливо се използват въпросникът и интервюто като методи за събиране на информация. Този подход при определяне на методологията на емпиричното изследване е конструиран изключително сполучливо по отношение на основните цели на дисертацията и изследователските проблеми.

Четвърта глава е озаглавена **АНАЛИЗ НА РЕЗУЛТАТИТЕ ОТ ВЪПРОСНИКА**. Анализът на резултатите, направен в следващите точки, е силна страна на дисертацията. Авторката демонстрира умения за количествен и качествен анализ, за разкриване и интерпретиране на причинно-следствени връзки. Анализирани са последователно трите основни изследователски въпроси, свързани с ключовите характеристики определящи ефективното училище, според мненията на учители, директори, родители и ученици. Текстът се съпътства и с богато онагледяване с таблици, схеми и диаграми, което е също безспорен плюс на дисертацията.

В пета глава **АНАЛИЗ НА РЕЗУЛТАТИТЕ ОТ ИНТЕРВЮТАТА** се описват данните получени от интервюта. Представени са основните фактори определящи училищата ефективност, според респондентите като: ефективно ръководство на обучението; фокус върху ефективното преподаване; високи очаквания; чест мониторинг на напредъка на

учениците; сигурна и добре организирана среда; включване на родителите в училищния живот.

Шеста глава **АНАЛИЗ НА РЕЗУЛТАТИТЕ ОТ ИЗСЛЕДВАНЕТО** представя резултатите и заключенията, направени от анализа на събраните данни чрез въпросниците (пета глава) и интервютата (шеста глава) посредством процес на крос-валидиране, при който данните се сравняват, за да се открият модели или тенденции на съвместимост или различие. Тук се прави опит анализът да се фокусира върху данните, извлечени от разбиранията на заинтересованите страни по отношение на въпросите, поставени във въпросниците и интервютата, чрез връщане към изследователските въпроси, поставени в първа глава на настоящия труд. Основната цел на този процес е да се потърсят отговори на тези изследователски въпроси в светлината на количествения и качествения анализ, осъществени в пета и шеста глава. Резултатите са представени, анализирани и обсъдени по начин, по който да се отговори на изследователските въпроси. Безспорен плюс на тази част от дисертацията е че събраните данни са представени и анализирани посредством статистическия пакет за социални науки (IBM SPSS 20 за Windows). Използвани са дескриптивни статистически методи на анализ (честота, средна стойност, процент, стандартно отклонение и др.)

Седма глава е озаглавена **ОГРАНИЧЕНИЯ И ПРЕПОРЪКИ**. Тук са описани ограниченията на настоящото изследване. Представени са препоръки и са направени предложения за следващи изследвания. Дисертационният труд завършва със **ЗАКЛЮЧЕНИЕ**. Тук на базата на извършения анализ на резултатите от емпиричното изследване, авторката прави подробни изводи относно ефективността на училищната организация.

Като цяло дисертацията печели със своите положителни черти, които могат да бъдат обобщени в няколко основни момента:

- Значимост и актуалност на разработения проблем;
- Задълбоченият, комплексен анализ по отношение а моделите на училищна ефективност и ключовите характеристики на ефективните училища;
- Разкриване на връзката между образователно лидерство и училищна ефективност;
- Осъществено на много добро ниво емпиричното изследване;
- Разработеният модел за изследване и развитие на училищната ефективност основан на на множество заинтересовани страни;
- На основата на много добрия количествен и качествен анализ на резултатите от изследването, авторката формулира значими обобщения, свързани с изследваната проблематика.

7. Приноси и значимост на разработката за науката и практиката

Научните приноси на дисертационното изследване могат да се сведат до следното:

- **Теоретико-научни приноси**

- Очертани са факторите, които са особено важни за училищната ефективност. Установено е, че гледните точки и позициите на изследваните лица за училищната ефективност, са един от въпросите, които могат да дадат насока за подобрене на училището.

- Обоснована е стратегия за повишаване на ефективността на образователната организация, при която всяко едно действие трябва да включва всички заинтересовани страни като директори, учители, родители и ученици. В този смисъл подобрието на училището не може да бъде постигнато, ако не се осигури сътрудничество и отдаденост на всички участници.

- **Научно-приложни приноси**

- Разработен е моделът на множество заинтересовани страни, който може да бъде приложен за изследване и развитие на училищната ефективност във всички видове училища в Кипър.

- В рамките на изследването са изведени факторите, допринасящи за училищната ефективност в образователната система на Кипър.

8. Преценка на публикациите по дисертационния труд

Докторантката е приложила 3 броя публикации по темата на дисертацията, статии в научни списания. Броя, характерът и качеството на публикациите напълно съответстват на изискванията на СУ за публична защита на дисертационния труд и в голяма степен отразяват същността и постигнатите резултати в дисертационното изследване.

9. Автореферат

Съдържанието и качеството на автореферата, отразява точно структурата и основните резултати, постигнати в дисертацията.

10. Критични забележки и препоръки

Към дисертационния труд могат да се отправят някои бележки и препоръки:

- Според мен, дисертацията би била още по-добра, ако се реструктурира по следния начин:

- Глава четвърта да се озаглави АНАЛИЗ НА РЕЗУЛТАТИТЕ ОТ ИЗСЛЕДВАНЕТО, като в нея се включат като основни точки сегашните четвърта глава *Анализ на резултатите от въпросника* и пета глава *Анализ на резултатите от интервюта*;

- Сегашната глава шеста Анализ на резултатите от изследването да стане пета глава като се озаглави МОДЕЛ НА ЕФЕКТИВНАТА УЧИЛИЩНА ОРГАНИЗАЦИЯ, основан на анализа на резултатите от въпросниците и интервютата.
- От сегашната седма глава ограниченията да преминат в *Увода*, а препоръките в *Заключението*.
- Въпрос: Доколко участието на родителите в управлението и дейността на училищната организация, влияе върху училищната ефективност?

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд съдържа научни, научно-приложни и приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката и отговарят на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния правилник на Софийски университет „Св. Климент Охридски“.

Дисертационният труд показва, че докторантката Елена Тукидиду **притежава** задълбочени теоретични знания и професионални умения по научна специалност като **демонстрира** качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване.

Поради гореизложеното, убедено давам своята **положителна оценка** за проведеното изследване, представено от рецензираните по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, и **предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен ‘доктор’** на Елена Неарху Тукидиду в област на висше образование: 1. Педагогически науки; професионално направление: 1.2. Педагогика (Образователен мениджмънт).

02.05 2017 г.

Рецензент:

(проф. д-р Галин Цоков)